СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 232. НЮ ЙОРК І ДЖЕРЗІ СИТІ, середа, 29-го листопаду 1944. NEW YORK and JERSEY CITY, Wednesday, November 29, 1944. VOL. LII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

ЕДВАРД Р. СТЕТИНІЮС НОВИМ СЕКРЕТАРЕМ СТЕЙТУ

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт приняв резиґнацію Кордела Гола із становища секретаря стейту і на його місце іменував теперішнього підсекретаря Едварда Р. Стетиніюса. Стетиніюс має 44 роки, а в стейтовім департаменті він служив лише один рік. Перед тим він був у службі при Ленд-Лізі. До державної служби він прийшов із становища предсідника в Юнайтед Стейтс Стіл Корпорейшен. — Є це наймолодший стейтовий секретар від часу першого президента Джорджа Вашинґтона. Він уродився у Стейтен Айленд під Ню Йорком, ходив до університету Вирджінія, опісля вступив до бизнесової служби. На становищі підсекретаря стейту відбув кілька подорожей закордон, тепер найбільше занятий переведенням плянів з Домбартон Овкс.

Інші іменування.

Водночас із іменуванням Стетиніюса президент іменував ґенерал-майора Петрика Джей Горлія амбасадором до Китаю. Горлі є вже в Чункінґу разом із Доналдом Нелсоном, який наладжує китайські фінансові справи. — Палата репрезентантів приняла законопроєкт, щоб теперішнього начальника ґенерального штабу, ґенерала Джорджа С. Маршала залишити дальше на його становищи після 31. грудня 1944. р., коли він має піти на пенсію по скінченім 64. році життя.

Із резиґнацією Кордела Гола в первіснім кабінеті президента Рузвелта з року 1933. лишиться лише двох секретарів, а це є секретар внутрішніх справ Ґері Л. Ікес і секретарка праці Френсис Перкінс. Стетиніюс є 23. член кабінету теперішнього президента.

ПРЕЗИДЕНТ ВИБИРАЄТЬСЯ У НЕЗНАНЕ МІСЦЕ.

ВАШИНҐТОН. — Після іменування нового секретаря стейту президент Рузвелт хоче виїхати в незнане місце на довший відпочинок. На ґазетярській конференції він заявив, що він не має ясних плянів, куди він поїде, але його виїзд може принести несподіванку. — Щодо його стрічі з Чорчилом і Сталіном, то вона буде відложена аж по Новім Році, хоч загально говорять, що вона вже недалеко.

АМЕРИКАНСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ЗА 30-ГОДИННИЙ ТИЖДЕНЬ ПРАЦІ.

НЮ ОРЛЕАНС. — На конвенції Американської Федерації Праці принято резолюцію з домаганням до конґресу, щоб він перевів закон, установляючий 30-годинний тиждень праці по війні. Це потрібно на це, щоб злагіднити напруження у продукції й поширити заняття. Звіт комісії пояснює, що це таке „напруження" у продукції. Там сказано, що прискорення часу у продукції вкорочує вік робітника. Це може бути оправдане вчасі війни, але не має рації вчасі миру.

ПЛЯН ПОШИРЕННЯ СУСПІЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.

ВАШИНҐТОН. — Адміністрація виявила пляни поширення закону про суспільне забезпечення. Плян вимагає підвишки оплат на суспільне забезпечення на 2 відсотки, бо теперішні фонди не вистарчають на виплату відшкодування вчасі безробіття чи недуги. Крім цього забезпека має бути поширена на фармерів для старечої пенсії, а звичайна забезпека на домашню службу і самостійних бизнесовців. Придумують теж, щоб адміністрація фондів на випадок безробіття перейшла в руки федерального уряду із стейтових бюр. Федеральна влада має теж подбати за медичну і шпитальну допомогу для хворих робітників.

ПАНІ РУЗВЕЛТ ЗА ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ ЗАГРАНИЦЕЮ.

ВАШИНҐТОН. — Пані Рузвелт виявила думку, щоб завести однорічну військову службу в Америці з правом вислати наших вояків уже вчасі вишколу до заграничних країв, головно до країв під окупацією після війни. Цю думку виявила вона на пресовій конференції у відповідь на запит, чи булоб доцільним переводити закон в тому напрямі. Вона додала, що така постанова потрібна на те, щоб вояки могли оставати без перерви в окупованих краях.

КОНҐРЕСОВА КОМІСІЯ ЗА ПРОДОВЖЕННЯ ВОЄННИХ ПОВНОВЛАСТЕЙ.

ВАШИНҐТОН. — Правнича Комісія палати репрезентантів приняла законопроєкт, щоб продовжити воєнні повновласти для президента Рузвелта ще на один рік, після того, як вони вигасають з днем 31. грудня 1944. р. Надіються, що закон буде ухвалений в палаті впродовж біжучого тижня.

Сомнер Велес домагається опікунчої ради для залежних народів

НЮ ЙОРК. — Бувший підсекретар Сомнер Велес вийшов з домаганням створення міжнародньої ради тростів для опіки над усіми залежними народами і кольоніями, щоб дати їм автономію і підготовити до свободи.

Промову в тому напрямі виголосив Велес на форумі Стоваришених Членів Нової Школи для Суспільних Дослідів під ч. 66 Вест 12 вулиця. Він вийшов із заложення, що теперішні Аліянти по знищенню тиранії переймуть на себе хіба дальщий визиск і поневолення, наложене вже давно на кольоніяльні народи. „Із тих причин треба забезпечити, щоб майбутня міжнародня орґанізація створила міжнародню раду, яка не лише малаб за завдання усунути несправедливисти получені з мандатами, як це було в минулому, але щоб їм признано автономію і незалежність так скоро, як лише вони викажуть спосібність виконувати такі права.

„Така опікунча рада повинна мати на ціли приготовити всі залежні народи так скоро, як це лише можна, до обняття відповідальности і зобовязань за свободу. Створення міжнародньої опікунчої ради, яка почуваласьби остаточно відповідальною перед опінією світу, буде знаком миру народів, про який ми звичайно так легко говоримо" — оце слова Велеса.

Велес обговорив теж справу вмішування однієї держави у внутрішні справи іншої. Щоб вияснити цю справу, він пропонує, щоб ґрупа світових держав, як ось пропонована міжнародня орґанізація, зажадала від своїх членів-держав, щоб вони признали своїм народам есенціональні людські права, підтримані світовою опінією. Інша знову справа, продовжав Велес, коли якась держава хоче односторонно накинути свому слабшому сусідови свою волю, як має виглядати склад уряду такої держави.

ЗА ЗРІВНАННЯ ПРАВ ОБОХ ПАЛАТ КОНҐРЕСУ В СПРАВІ ДОГОВОРІВ

ВАШИНҐТОН. — Правнича Комісія Палати Репрезентантів одноголосно приняла вироблений законопроєкт, про зміну конституції тому напрямі, щоб обі палати конґресу мали однакове право рішати звичайною більшістю голосів про приняття або відкинення міжнародних договорів. Тепер лише сенат має право вирішувати такі договори.

Потверджують вістку про смерть митрополита Шептицького

РИМ. — За вістями, щойно одержаними Ватиканом, у Львові помер 4. листопада Андрій Шептицький, відомий архиепископ руського обряду. Врочисте поминальне богослуження за архиепископа буде відправлене незадовго згідно з руським обрядом у церкві св. Станислава.

Подробиць його смерти немає, за вийнятком вістки, що він помер не у своїй резиденції, а в резиденції Болеслава Твардовского, архиепископа латинського обряду. Можливо, що він був прогнаний зо своєї резиденції москалями.

ПОЛЯКИ ПРОБУЮТЬ СТВОРИТИ КОАЛІЦІЙНИЙ КАБІНЕТ

ЛОНДОН. — По цілоденній конференції Польська Соціялістична Партія постановила приступити до творення нового польського міністерського кабінету, під проводом соціяліста Яна Квапінського, аби в цей спосіб покінчити кризу в польськім уряді на вигнанню, створену резиґнацією премієра Міколайчика. Соціялісти постановили старатися творити цей кабінет на засаді коаліції чотирьох головних польських партій, що й досі становили польський уряд.

Покищо одначе Польська Хлопська Партія, з котрої вийшов Міколайчик, не заявляє охоти приступити до коаліції. Супроти цього соціялісти відай будуть пробувати створити коаліційний уряд у цей спосіб, що до уряду ввійдуть представники Партії Соціялістичної, Націоналістичної (вшехполяків) і Християнських Демократів, а для Хлопської Партії полишеться вільні місця до обсадження. Міколайчик ввійде до уряду, хіба як інші партії приєднаються до його думки, через яку він зрезиґнував. Його приявність в уряді важна, бо він зеднав собі американців і британців.

Люблинський комітет далі заманює Міколайчика до Люблина. Цей комітет має мало провідників, а Міколайчик має широку популярність у Польщі.

ДЕ ҐОЛ У ТЕГЕРАНІ

ЛОНДОН. — Тегеранське радіо доносить, що по дорозі до Москви там задержалися ґенерал де Ґол, начальник французького уряду, та його міністер заграничних справ Бідо. Ґенерал Де Ґол був на приняттю в перського шаха.

З Каїра доносять, що з Де Ґолем їде Богомолов, російський амбасадор у Парижі.

ДЕ МУСОЛІНІ?

Контрольоване німцями італійське радіо подає, що Беніто Мусоліні був на приняттю, що йому справив Рудольф фон Ран, німецький амбасадор до італійського куклового уряду. Іншими дорогами приходять з Італії вісти, що Мусоліні лежить важко хорий на шлункову недугу.

БЛАГАЄ ПОМОЧІ. — Ця картина, що представляє сцену в німецькому місті Гановер, дійшла до Америки через невтральні джерела. На ній бачимо мейора згаданого міста, як промовляє до решти мешканців, що ще не опинились в армії, щоби ратували воєнне положення і всі стали членами місцевої ґвардії для охорони міста.

АМЕРИКАНЦІ ЗБІЛЬШУЮТЬ НАТИСК НА ЗАР

ГОЛОВНА КВАТИРА АЛІЯНТСЬКИХ ЕКСПЕДИЦІЙНИХ СИЛ. — Аліянтські армії бють по сильних німецьких лініях від швайцарської границі аж по Голяндію, добуваючи невеликі території супроти зростаючого німецького опору. Тільки на секторі Третьої Американської Армії під командою ґенерала Патона зроблено поважніші посунення вперед. Ця армія розбиває оборону Зарської кітловини.

Американська Перша й Британська Друга Армія ще далі змагаються зо завзятим спротивом ворога на півночі. Їм приходиться воювати в болоті, що сягає до колін, та добувати кожну пядь землі великими коштами.

На полудневім відтінку французькі й американські війська закріпляють свої свіжі добутки.

Відступаючи перед американськими військами, що проломали лінію Мажіно, німці евакували місто Сан Аволд, що лежить між Лінією Мажіно й Лінією Зиґфрида. Американська 80. дивізія піхоти заняла місто й пішла поза нього ще дві милі.

ПАРАШУТОВІ ВІЙСЬКА ПОСУВАЮТЬСЯ ПОЗА РЕН.

Сема Армія спустила з літаків війська скоропадами поза німецькі лінії коло швайцарської границі, аби вони перерізали залізничу лінію коло Імендінґена й Лавхріґена, через котрі німці слали посилення своїм фронтовим лініям.

Воєнні кореспонденти при Першій Американській Армії кажуть, що бараж американської артилерії на місто Ґроснав був такий сильний, що цілі доми підносилися зо землі в повітря й розсипалися в ньому на румовища.

ЗНОВУ ЗБИЛИ НІМЦЯМ 102 ЛІТАКИ.

ЛОНДОН. — Понад 400 німецьких боєвих літаків вилетіло для боротьби проти 500 британських літаків понад північно-західною Німеччиною й звели з ними довгу битву, в котрій британці зострілили 98 ворожих літаків в повітрю, а чотири знищили на землі.

Тимчасом коло пів тисячки американських важких бомбовиків розбивало залізничі двірці в Офенбурґу й Бінґені. З виправи не вернулося 13 боєвиків і 1 бомбовик.

Британські бомбовики скидали на Мінхен 6-тонові бомби, з котрих кожна може розбити цілий блок домів.

ДАЛЬШИЙ НАСТУП ЧЕРВОНОЇ АРМІЇ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

ЛОНДОН. — Червона Армія заняла ще пів сотні сіл у Чехословаччині при польській границі та дійшла до більшого північно-мадярського залізничого вузла Шаторальяуґеля. Вона підсунулася ближче до Пряшева й Кошиць.

Берлінське радіо каже, що боротьба коло Будапешту ослабла.

НІ ОДНОГО БОМБОВИКА НЕ ВТРАЧЕНО В АТАЦІ НА ЯПОНЦІВ.

ВАШИНҐТОН.—Американський уряд подає, що дві сили американських літаків, зложені з 200 великих бомбовиків, що бомбардували Токйо й Банґкок, вернулися всі до своїх баз, не втративши ні одного бомбовика.

Рейд бив по пристані японської столиці та по залізничих варстатах у Банґкоку.

НИМИЦ ПОДАЄ ВТРАТИ ВОРОГА НА 48 КОРАБЛІВ

ПЕРЛ ГАРБОР. — За заподаннями адмірала Честера Нимица, американський рейд у пятницю на японські кораблі на Филипинах коштував японців разом 48 кораблів.

Адмірал називає цей рейд добрим початком для бою за Фолипини.

НІМЕЦЬКА МОЛОДЬ РУШАЄТЬСЯ ПРОТИ ГІТЛЕРА.

З АМЕРИКАНСЬКОЮ ДЕВЯТОЮ АРМІЄЮ. — До американських військ дістався один 17-літній німецький дезертир, котрий заявив американським офіцирам, що в німецьких містах повстають банди молодих хлопців, що на вулицях воюють ножами й палками проти Гітлерівських орґанізацій молоді.

ЗБИРАЮТЬСЯ СУДИТИ ГІТЛЕРІВСЬКУ ҐВАРДІЮ ЗА ЖОРСТОКОСТИ.

ЛОНДОН. — Червона Армія збирається судити за жорстокости, поповнені в Польщі, шістьох членів спеціяльної націстичної ґвардії ("SS"). Суд видно має відбутися в Майданеку, що був сценою жорстокостей. Чотирох націстів обвинувачується за мордування й мучення цивільних бранців і воєнних плінників, а двом членам націстичної ґвардії закидується ще насилування жінок, привезених до табору в Майданеку.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Понад 44 тисячі

Маємо тепер в Українськім Народнім Союзі понад сорок чотири тисячі членів. Та не повинні ми закінчити отсе 50-ліття, щоб не дійти принаймні до 45 тисяч. Значить, не кажемо, щоби досягти 50 тисяч, що повинно би бути; ні не мріємо про 100 тисяч, як це бажали бачити многі ревні члени, коли висказували свої побажання з нагоди різних Союзових Ювилейних Свят. Ось того всього ми не підносимо. Зате ставимо таку вимогу, яка може і повинна бути здійснена навіть у найтяжчих обставинах.

Щоб придбати 1,000 членів до організації річ не легка, це ми самі добре знаємо. Знають це добре наші організатори і ті всі, що працювали і працюють для організації. Що нині нема між нами тих, що були би найкращим матеріялом для організації, теж знаємо. Вони в армії й там сповняють обовязки. Що ті, що звичайно дбали про те, щоб організація збільшалась, нині для такої праці й сил тих не мають, що їх мали давніше, і ще постійно заняті працею у воєнній промисловости, чи деінде — це теж ми всі знаємо.

Але чи це може бути перешкодою, щоб не дійти цього року до 45 тисяч членів в У. Н. Союзі? Таж саме тому, що знаємо усі ті перешкоди, ми не ставимо наших домагань дуже високо, ні навіть високо, але тільки в такій висоті, яка може бути здійснена.

Здається, що ті речі усім нам добре відомі. Та ми проте згадуємо за них, бо вже не багато часу остало на те, щоб дістати і ту тисячу членів, якої нам ще бракує для осягнення нашої цілі. Знаючи з практики, як іде в нас справа з приєднуванням нових членів, можемо навіть сказати, що вже остав дуже короткий час на те, щоб доповнити ще цього Ювилейного Року наше членство до суми 45 тисяч членів. А це знов означає, що якщо таки зараз не приложимо рук до праці, то того числа не досягнемо. А якби таке сталось, то можемо собі тоді сказати, що ми не відсвяткували гідно 50-ліття У. Н. Союзу!

Та віримо, що є між нами поважне число таких, що добре відчувають, чим був У. Н. Союз в нашому народньому життю. Вони теж знають, яку ролю він нині відграває. І передбачають, яку важну ролю йому ще прийдеться відграти. Бо так є, що У. Н. Союзу потребував наш нарід ось тут на американській землі й буде його надалі потребувати, як для скріплення наших сил і нашої ідейної праці, так і на те, щоби було кому обізватись за право на людське життя того українського народу в Европі, з якого походимо.

Ось тому У. Н. Союз мусить постійно рости вгору. Ось тому не можливо навіть сумніватись, щоб громадянство не дало йому в його 50-ліття ще отих тисяч членів, про яких тут мова.

Супроти цього не ждім на ніяку іншу принуку, а таки зараз розгляньмося за новими членами у своїй власній хаті, чи серед сусідів, і даймо У. Н. Союзови такий ювилейний дар, щоб з кінцем року наш У. Н. Союз перейшов у членстві число 45 тисяч.

Проби перевиховання німців книжками

Німецькі вчені на вигнанню, що тепер перебувають в Америці, виробили плян для перевиховання німецької молоді. Мають для цеї ціли виробити цілу низку шкільних підручників, що їх мали би дати для навчання німецькій молоді після того, як в Німеччині заломиться націстичний уряд і як увесь край перейде остаточно під аліянтську окупацію.

Малиби виробити в цей спосіб підручники історії, літератури, біольоґії й інших шкільних предметів. Одну з таких книжок уже викінчується. Є це книжка, призначена для вжитку народніх і середніх шкіл, книжка, що подає виривки з найкращої літератури світу й до-гітлерівської Німеччини, а яка мала би вщіпити в учеників вартість людських ідеалів, родинних звязків, суспільної відповідальности, національної терпимости й релігії.

Ця книжка дає нам поняття про намір авторів цього пляну. Як звісно, націстична партія навчала людей розцінювати ці вартости на свій спосіб: родина наприклад мала досить мале значіння в порівнанню знайвищою людською вартістю, за яку вважається державу, очевидно націстичну. Суспільна відповідальність у націстів має специфічно націстичні форми, а національної терпимости зовсім не признавано за чесноту. Релігію теж поважно обмежується в користь націстичних вірувань. Отже під багатьома зглядами нова наука мала би бути вивperненнм понять, які нащіплювали націсти.

Нові погляди, що їх мається нащіплювати цими книжками, признається широко в світі по демократичних країнах. Там вони лягли в основу загальної народньої освіти. Там не все їх вщіплюють удачно, але там принаймні ніхто їх свідомо не підриває ні явно не підкопує їх вартости. До певної міри вони були признані й в до-гітлерівській Німеччині. Власне ті книжки, в котрих були натяки на ті поняття й вартости, націсти старалися спалити, щоби люди не могли навіть нехотячи попасти на їх слід при читанню книжок. Нині їх в Німеччині зовсім нема. Там публично признається в школах зовсім противні засади. Молодь учиться за зовсім іншими методами.

Як свідчать різні свідки, націстам удалося вщепити в народ свої погляди про вищість німецької раси, думки про потребу народного еґоїзму, переконання про державу понад все, про потребу воювати інші народи та про потребу поневолювання інших народів. Нині відай нема багато людей, які припускали би, що націстична пропаґанда не нащіпила націстичних поглядів поважній більшости німецького народу. Словом, нині досить загально приймається за правду, що націстам їх навчання зовсім удалося.

Власне супроти цього факту виринає тепер питання, чого можна сподіватися від заходів німецьких вигнанців навчати німців нових річей з приготованих в Америці книжок. На стільки це можливо навчити німців нових річей? На стільки можливо вибити їм з голови націстичні переконання, а вбити нові переконання, які можна би назвати демократичними?

Серед американців у цій справі панує загальне недовіря. Щодо тепер дозрілого вже покоління, вони навіть не мають ніяких сумнівів: вони певні, що його нових наставлень навчити вже не буде можливо. Вони вже націстами й пімруть. Якщо їх ще можна би чогось нового навчити, то хіба вдавати демократів. Одиноку надію на зміну наставлення може дати молоде покоління, себто ті, що ще не пішли до школи. Навіть щодо них, то багато людей має сумніви, бож наука людини не починається в школі, а далеко передтим, у дома. Коли родина пересякнута націстичними наставленнями, то й дитина їх набереться зовсім несвідомо, так що пізніша противна наука ледво чи її візьметься.

Зрештою, колиб навіть зроблено найкращі „демократичні" підручники, колиб навіть ті підручники допущено до [illegible] шкіл і почато з них учити, то чи це вже вистарчить, аби діти перенялися новими науками? Хтож тих дітей має вчити? Невжеж було можна в націстичній Німеччині найти багато ненацістичних учителів? І невжеж пересякнутий націстичними поглядами вчитель може навчати, хочби й з ненацістичних підручників так, що діти переконаються про помилковість націзму? Коли вчительство буде одної думки, а підручники іншої, то чия думка переважить в умах дітей? Чи думка книжки, чи думка вчителя?

Не диво, що багатьом ця справа виглядає досить безнадійною. Всеж таки іншої ради нема, як братися хочби й за цей, згори сумнівний щодо вислідів засіб. Хоч як він малонадійний, не лишається що робити, як пробувати з нього починати спробу демократизації Німеччини. Радять починати навіть з цього, досить безнадійного проєкту, бо чи тепер, чи пізніше, колись з нього таки буде доконечне треба починати. Дехто з німецьких вигнанців теж не ворожить великої будучности цьому плянови, але й вони просять дозволити їм попробувати цього пляну, й практичною пробою переконатися, скільки він варта.

Правда за одне, а неправда за друге

Немає в нікого з нас найменшого сумніву щодо страшного варварства, якого допускались націсти на українських землях. Воно там ще гірше, ніж в інших краях, що були під німецькою окупацією. Націстівський режім в Україні, як знаємо, це режім крови і глуму над святими ідеалами українського народу. Ось таким своїм поступованням в Україні німці на віки вічні покрились там ганьбою. І то тим більшою, що вони не мали найменшої причини так над Україною знущатись, бо вони не знайшли там завойовницького народу, а гноблений, який вони захотіли далі держати в неволі, але в своїй, а скарби і плоди української землі забирати на скріплення панівної „вищої раси".

Маючи ось таке на увазі, навіть в уяві тяжко припустити, щоб в українськім народі не було якнайбільшої ненависти до німецького наїзду на Україну, ненависти, викликаної націстівськими звірствами над її населенням. Можна сказати, коли добре вдуматися в те все, що там, на українських землях, навіть є злишним про це все писати і постійно пригадувати українському населенню те, що воно пережило і витерпіло, бож воно має перед своїми очима ще свіжі і невигоєні тяжкі рани, бож воно бачить ще кожного дня гроби жертв, замучених націстами.

Тому воно трохи дивно виглядає, коли в ось таких обставинах, про щоб не говорилося, чи про щоб не писалось тепер у Советах про українські землі, хочби і про дуже давне, ще сперед першої світової війни, то в тому нема згадки про ніякі інші терпіння українського народу, а тільки пишеться про ті, що їх завдавали німці. Часом впаде якесь слово і проти „польських панів". Але то все. Очевидно, що іде рівночасно кампанія проти українських „самостійників" як „зрадників", включно з Мазепою як зрадником старої дати, і тими всіми новітніми зрадниками, що жили чи живуть приблизно такими ідеями, як Мазепа.

Це останнє то вже для нас таке старе, що без того навіть годі уявити собі советську політику і пропаґанду. Зате нове є те, що хоч тепер уже німців прогнано з України, і хоч їхні звірства очевидні й українському народови надто добре відомі, советська пропаґанда представляє тепер нове положення українського народу так, неначеб, як не стало німецької неволі, то тепер уже настала для українського народу воля, що ніби вже сонце засяло, ніби щастя зійшло, за яке треба дякувати „батькови Сталінови".

Ось таку неправду пересилається до Америки. Большевицькі У. Щ. Вісті є тепер переповнені нею. Ви читаєте, наприклад, про „щастя, якого німцям не вкрасти", себто про відомого артиста з Галичини Амвросія Бучму, що то ціле своє життя боровся з ворогом-німцем. Зате ні словечком, щоб той артист, наділений великими советськими відзначеннями, міг колинебудь і денебудь боротись ще з якимсь іншим ворогом, від якого терпить український нарід, чи хоч терпів принаймні в давнині, тому 30 чи сорок років, коли ще Сталіна не було на Кремлі й про який то час можна би вже „відважніше" дещо сказати.

А той Бучма колись представляв у театрі чи на фільмі й Шевченка. Та давніше хоч була якась згадка і про московське ярмо, а тепер, то так якби те все ніколи не істнувало. Не то за нове, але й за старе московське ярмо нема навіть згадки, навіть найменшого натяку. Тільки всюди радянський край, радянські люди, радянське визволення і радянське щастя...

Тепер уже цар Петро Перший — великий будівничий і України. Тепер уже і велика цариця Катерина Друга. Борони Боже, щоб такий артист „народній" як от Бучма, представляючи українським масам Тараса Шевченка, міг тепер нагадати, що той же Шевченко, питаючи, за що Господь кара Україну, відповідав, що карає „за Богдана та за скаженого Петра"; що заповідає, що тих, що служать московським катам „не спасе їх добрий цар, їх кроткий, пяний господар, не дасть їм пить, не дасть їм їсти", і не дасть їм змоги навіть від народної кари втекти і сховатися...

За таке писання не дістається у Советах орденів Леніна чи Сталіна, а тільки кульку в лоб. Але так є, що Шевченко карав народнім гнівом не тільки тих, що запродують рідний край і нарід німцеви в неволю, але й тих, що запродують їх теж і москалеві...

Та за німецьку кривду можете в Україні писати, але таки мусите збувати мовчанкою інші кривди, іншу неволю над українським народом. І ось таку писанину пересилає тепер Москва до Америки, закриваючи німецькими звірствами, про які світ добре знає, свій гнет, який називає „визволенням".

Наші большевики, щоб дати інший приклад, страх не люблять „докторів". Та вже як з Москви „доктор", то ним величаються на всі застави. В числі У. Щ. Вістей з 25. листопаду пише якийсь В. Карпінський, підписаний як „доктор економічних наук", про „Велику сімю народів Радянського Союзу". Що то за ідилічна ось та „сімя"! Словом, чистий рай на землі. Тільки повірте в те, що читаєте. Ось і зразки цеї московсько - советської пропаганди:

„...молода Радянська Союзна Держава є багато триваліша, ніж багато старих обєднаних держав у західній Европі.

„Ця тривкість та сила Радянського Союзу пояснюється в першу чергу політикою основників та провідників Радянської Держави щодо національних меншин. Радянська політика щодо національностей відзначується тим, що вона визнає право кожного народу до вільного політичного самовизначення, включаючи відокремлення, та помочі від найсильнішого й найбільше поступового російського народу і центральної установи радянської країни для цих радянських народів, що у своїм розвою залишилися позаді.

„Ця політика здобула для росіян довіря всіх неросійських народів... Російський нарід є старшим братом в сімї радянських народів, якого люблять другі та який спаяв їх в сильну нерозривну унію.

„Всі союзні республіки приєднались до союзу добровільно і тішаться рівними правами незалежно від національности або раси народу кожної республіки, як теж незалежно від розвою, величини території або населення.

„Кожна союзна республіка є радянською народньою державою, має свої окремі права і одночасно добровільно творить частину Радянського Союзу на рівних правах з другими радянськими республіками.

„Які є суверенні права союзної республіки? Поперше, право на добровільне відокремлення від союзу. Факт, що це право має кожна республіка, показує і потверджує добровільний характер союзу".

Мусимо на тому таки зупинитись, бо й так уже забагато нарахували ось тих благодатей, що становлять, як там пишеться, „основу сили і могутности багатонаціональної радянської держави". Вправді автор повинен був хоч трохи потурбуватись, щоб якось пояснити, як це розуміти, що ці всі „республіки" є спаяні, як пишеться у цій статті, з „старшим братом", себто з російським народом, в „сильну нерозривну унію", а з другого боку що вони можуть теж добровільно і „розірватись". Та це, як видно, автора не турбує, бо добре знає, де він би за таке турбування опинився, бож „самостійники", себто ті, що хотілиб відірватись, це щось найгірше, що тільки може в очах Кремля істнувати!

Ось такі то „вісти" тепер надходять з „визволених" і

ОЛ. ЛУГОВИЙ. Права автора застережені.

В КІГТЯХ ДВОГОЛОВОГО ОРЛА

ПОВІСТЬ З ЧАСІВ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ

У двох частинах.

(Перший том трильоґії „Огнем і Кровю")

86)

Розіхалися по полках. Паволоцький зо своїм окруженням рушив на східню окраїну містечка. Здалеку доглянув женучі на осліп обози, з одним одиноким вершником на чолі. Кинувся їм на зустріч.

Пізнав хто це дуже швидко. На третьому зряду канцелярійному возі китайськими мандаринами „возсідали" Серебрянчуков і Кулінін в товаристві полкового писаря Ерошкина. На переді гнався підхорунжий Анохин, завідуючий обозом. Полковників наче не завважуючи, Паволоцький крикнув підхорунжому:

— Куди прете навмання? Що сталося?

— Любачів захоплений німцями, ваше високоблагородіє. Тільки ми й вирвалися! — зголосив Анохин відсапуючи.

— Знаю! Де ґенерал Стенбок?

— Не можу знати.

— Їх сіятельство відіхали до новомиргородського полку, — вирвався полковий писар.

— Звідки про то знаєте?

— Писар штабу дивізії сказав, ваше високоблагородіє.

— Угу... Перепічніть тут годину і рухайтеся на Борхів до Островська. Обозам тут не місце. Полки також вирушать звідси, — наказав, повертаючи свого коня. Та почув солоденький голос Кулініна. Той кликав:

— Володимир Миколаєвич! А Володимир Миколаєвич!

Рад неволя, мусів підіхати до полковників:

— А правду ви говорили вчора, — співучим голоском тічав Кулінін. — Німці ось Любачів заняли. Н ми, з господіном полковником, признатися до гріху, не зовсім вам вірили. Ну, як же, герой? — в голосі Кулініна чулася непритаєна заздрість. — І гармати захопили і ворога побили... Поздравляю!

— Дякую! — кинув Паволоцький сухо. Кулінін наспівував далі:

— Ну, ви своє зробили. Тепер відай прийдеться вам здати командування полком.

— Ви вже здорові? Той Богу дякувати! — з помітною іронією відозвався Паволоцький. — Так переберете командуваня полком від ротмістра Алібекова. Я полком не командую. А ви — звернувся до Серебрянчукова, — також виздоровіли?

— Я й не думав хворіти. Просто чувся перетомленим — той бробубнів.

— Радий почути! Тож даю вам до вибору, пане полковнику. Або приймайте гусарську бриґаду, або відіздіть по призначенню у білоруський гусарський полк. Швендатися з обозами полковникам не лицює.

— Я командующий бриґадою! — підвищив тон Серебрянчуков. — Ви повинні підойти з рапортом!

— Не чуюся зобовязаним, це одно, а друге — ви милитеся. Гусарською бриґадою командую я, а не ви, — пояснював спокійно Паволоцький. Оба полковники значучо переглянулися.

— Хто вас призначив?

— Призначений оперативним наказом по дивізії. В даний мент, панове, говорю з вами, як тимчасовий начальник дивізії. Тим самим оперативним наказом призначений наступником ґенерала Стенбока у командуванні, а ґенерал Стенбок покищо невідомо де.

— Неможливо! Той наказ у вас?

— У мене і у всіх командантів полків.

— Ми старші ранґами! — іритувався Серебрянчуков.

— А я покищо старший становищем. Так і бути, панове, дозволю вам їздити з обозом, однак вмішання в свої розпорядки не стерплю, попереджую!

— Ви, Володимир Миколаєвич — пробував переконувати Кулінін, — повинні знати, що молодший ранґою виконує обовязки за відсутністю старших, та з хвилею прибуття старших передає команду. Цеж не субординація!

— Про субординацію охочо поговорив з вами сьогодні рано, коли ми билися з потрійно переважаючим ворогом. Зрештою, я виконую оперативний наказ. Вдавайтеся до ґенералів Стенбока і Хелчицького, коли чуєтеся покривдженими. То все, що можу вам порадити.

Полковники присмирніли. За якийсь час відіхали з обозом на Борхів. Паволоцький повів гусарську бриґаду на доґідні становища для атаків. Не сподівався, що до заходу сонця він командуватиме знов тільки своєю сотнею. Та не снилося йому, що через кілька тижнів йому доведеться командувати вже двома дивізіями, виводити їх з ворожого перстеня.

XXV

Несподіваною атакою трьох полків дивізії, над вечір тогож дня звільнено Любачів і залізницю на Раву. Мішок розширено, навязано звязки з дивізіями, що між них вклинився був ворог. Захоплено соток зо дві полонених. Однак вечірня перемога з ранішньою не рівнялася. Полки стали на нічліг у звільненому місті, звязалися телефоном з новомиргородським полком. Тоді подав вістку про себе Стенбок. Його поранено, як виходив з дивізійної телефонічної оседі. Встиг вискочити на коня і так врятувався від полону, справді до новомиргородців, як зголосив Паволоцькому писар Ерошкин. Частина обозів втікла на Островськ, частина на Олешичі, а частиною скористався ворог.

(Дальше буде).

РІК ЮВИЛЕЙНОЇ КАМПАНІЇ ЗА ПРИЄДНУВАННЯ НОВИХ ЧЛЕНІВ З ПРИВОДУ 50-ЛІТТЯ У. Н. СОЮЗУ ЗАКІНЧИТЬСЯ З ДНЕМ 30-го ГРУДНЯ 1944. Р. ТИМСАМИМ ОСТАЄТЬСЯ ВЖЕ ТІЛЬКИ 36 ДНІВ ДО ЗАКІНЧЕННЯ ЦЕЇ КАМПАНІЇ. ЧИ ВАШ ВІДДІЛ СПОВНИВ УЖЕ СВІЙ ОБОВЯЗОК СУПРОТИ БАТЬКА-СОЮЗУ В ЦЬОМУ РОЦІ ЙОГО ЗОЛОТОГО ЮВИЛЕЮ? ЧИ ПРИДБАВ УЖЕ ВАШ ВІДДІЛ ДЛЯ СОЮЗУ ПРИНАЙМНІ ТЕ ЧИСЛО ЧЛЕНІВ, ЯКЕ БУЛО ВАМ ПРИЗНАЧЕНЕ? ЯКЩО НІ, ТОДІ СПОВНІТЬ ЦЕЙ ОБОВЯЗОК ІЩЕ ДО КІНЦЯ РОКУ! ДІСТАНЬТЕ ПРИЗНАЧЕНЕ ЧИСЛО НОВИХ ЧЛЕНІВ ОБОВЯЗКОВО, КОНЕЧНО! НЕ ДОПУСТІТЬ ДО ТОГО, ЩОБ У СПИСІ ЮВИЛЕЙНИХ СОЮЗОВИХ ПРАЦІВНИКІВ БРАКУВАЛО ВАШОГО ВІДДІЛУ!

Праця про Україну в американськім журналі

Від кількох літ виходить при університеті стейту Колорадо журнал під назвою Journal of Central European Affairs під редакцією професора колорадського університету С. Гарисона Томсона. Журнал виходить при матеріяльній підтримці університетів в Колорадо та Айова, як теж фондації Френка Келоґа. До редакційної колеґії журналу входять такі відомі дослідники европейських справ з поміж анґльосаксів як проф. Самюел Крос з Гарвард університету, Филип Мослі з Гонтер Каледжу в Ню Йорку, проф. Розе та широко відомий проф. Сетон-Ватсон з університету в Лондоні, проф. Люц зі Стенфорд університету та кількох інших американських дослідників.

Журнал має суто науковий характер. Він оставив собі ціль давати місце оглядам представників різних націй та різних політичних поглядів, оскільки вони є тримані на здорово науковім рівені та не ширять расових чи національних полемік, як зазначено в постановах журналу.

В останнім випуску того журналу за жовтень 1944 появилася праця українського історика, проф. Миколи Чубатого, під заголовком „Новочасний Український Національний Рух". Стаття доволі велика обсягом, бо займає одну пяту частину цілого журналу та має 25 сторінок великої вісімки. При кінці праці є подана література писань в українській, анґлійській, французькій та німецькій мові, яка моглаб помогти чужому дослідникови глибше простудіювати динаміку новочасного українського національного руху. Між 20 основними джерелами-творами поданими в бібліографії до тої праці находимо теж твори, видані заходами У. Н. Союзу.

Праця написана в понадпартійнім дусі та старається виказати, що всі модерні новочасні політичні угруповання серед українського народу в національних справах займають згідно самостійницьке становище, натомісць всякі інші політичні орієнтації це чужий імпорт, а не український твір.

На вступі праці проф. М. Чубатий говорить про вагу нещасливих" українських земель. І то в часі коли вже пишуть навіть жидівські ґазети в Палестині про нові депортації населення Західної України до Азії, в північну Сибір. А коли жидівські ґазети таке пишуть і ще додають, що мають вісти з достовірних джерел, та що отсе терпить те населення, що стільки натерпілось під націстівською неволею, то можна собі легко уявити, як виглядає оте нове пекло в Україні, що зветься совєтським „визволенням". Та про те пекло ніхто не дізнається з совєтських інформацій, себто з тої совєтської пропаґанди, що її поширяє в першу чергу комуністична преса в Америці, до якої належать і большевицькі У Щ. Вісті.

А ми хотілиб знати в Америці повну правду про німецькі злочинства, але теж і про інші, які діються в світі й в Україні, бо ті нові злочинства не є замиренням, а тільки поширюванням нової ненависти, а тим самим і великою перешкодою в змаганнях нашого краю положити всюди кінець анархіям, концентраційним таборам, масовим депортаціям невинних людей і масовим розстрілам без суду і доказу вини.

розвязаного ще питання визвободження українського народу та підкреслює, що без висвободження України не буде тривалого замирення світа. Після того вступу автор в першім розділі „Український Національний Рух перед 1914" дає на кількох сторінках головними почерками образ національного самостійницького руху серед українського народу в 19-тім та 20-тім столітті. Рух цей одначе своїми корінями сягає у державницькі традиції України від тисячі літ, за часів старо-української, київської держави та новішої козацької держави.

Другий розділ „Перша Світова Війна та Самостійність України" автор дає образ боротьби за державне відродження українського народу на всіх українських землях в часі першої світової війни, російської революції та в часі ліквідації першої світової завірухи.

Третій розділ „Обєднання Східної та Західної України" підкреслює значіння часто недоцінюваного акту злуки Східної та Західної Української Републики в одну Суверенну Соборну Державу Українського Народу. Був це акт короткотривалий та практично не використаний. Одначе він положив свою печать на всю дальшу ідеольогію новочасного українського самостійництва. З одним ідеалом новочасного українства, з ідеалом самостійности тісно звязався відтепер другий ідеал соборности українських земель в самостійній українській державі.

В дальшім розділі „Новочасний Український Національний Рух та Совети", автор розглядає ролю російського комунізму в Україні, підкреслює національні здобутки українського народу в часі так званої українізації в Совєтській Україні, аналізує українські сили прихильні співпраці з Совєтською Росією в одним союзі та вкінці виказує, що ця співпраця закінчилася трагічно для українського народу. Причиною розбрату між новочасним українством та совєтською Росією став навіть не комунізм, а тільки російський націоналізм, репрезентований тою частиною комуністичної верхівки, що по смерти Леніна під проводом Сталіна опанувала Совєтський Союз та перемінила його в централістичну, національну імперію російського народу.

Черговий розділ „Новочасний Український Націоналізм та Польща" розбирає так само причини, чому неможлива співпраця українського та польського народу в цій частині Европи. Вина лежить по стороні поляків, яких пересадний націоналізм не признає українському народови права на самостійне державне життя.

Праця кінчиться інтересним розділом „Український Націоналізм по Невдалій Визвольній Боротьбі". Автор на основі цілком самостійних дослідів та власної синтези з життя новочасного українства збирає основні тези, на які погоджуються всі українські політичні угруповання на рідних землях та на еміґрації поза Україною в справі національного визволення українського народу. Після накреслення тої спільної та неоспоримої для всіх українців плятформи автор дає коротку характеристику всіх українських політичних струй, починаючи від скрайніх націоналістів по соціялістів включно. Комунізм само практичне життя в Україні поставило поза межі новочасного українства.

На закінчення автор в кількох реченнях дає сильветку особи жиючого ще в часі написання праці митрополита Андрія Шептицького та образ його великанського впливу на ціле громадське життя Західної України та міграції.

Праця проф. Миколи Чубатого це один із чергових кроків людей, що стоять близько Конґресового Комітету Американських Українців, та стараються у поважний науковий спосіб поставити перед очи анґльосаського світу вагу нерозвязаної української проблеми в Европі та шкоди, які з того занедбання можуть виринути для світового замирення. Праця інформує анґльосаський світ про новочасне українство у формі поважній, безсторонній та спокійній, тому тим більше переконливій для читача неупередженого для справи визволення українського народу.

Варто теж американським українцям, особливо молодому поколінню, зазнайомитися з цею працею професора М. Чубатого, напечатаною в поважнім американським журналі. Випуск за жовтень (число 3, річник IV.) по ціні одного толяра можна дістати в адміністрації журналу: Journal of Central European Affairs, University of Colorado. Boulder, Colorado.

Праця проф. М. Чубатого вийде теж окремою книжечкою, яку можна буде дістати у автора.

В цім самім випуску журналу поміщена також рецензія проф. М. Чубатого на книжку: Anderson: People, Church and State in Modern Russia. Критик виказує поминення автором ролі української національної стихії в Совєтськім Союзі та траґічної ролі Української Автокефальної Церкви.

ЖЕРТВИ НА ПРАЦЮ УКРАЇНСЬКОГО КОНҐРЕСОВОГО КОМІТЕТУ

На цілі Конґресового Комітету жертвували: М. Балабан з Густон, Тексас, $10; Семен Угорчак з Бруклин, Н. Й., $10; Стефан Коцюба з Сейнт Пол, Мінн., $10; Михайло Лисак з Нюарк, Н. Дж., $5.

АДРЕСА СОЮЗУ УКРАЇНСЬКИХ КАНАДІЙСЬКИХ ВОЯКІВ У ЛОНДОНІ:

UKRAINIAN CANADIAN SERVICEMEN'S ASSOCIATION
The Vicarage, 218 Sussex Gardens
Paddington, London W. 2, ENGLAND.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЗАВВАГИ ДО МІРКУВАНЬ АДВ. Р. СМУКА ПРО НАШІ ПОВОЄННІ ЗАВДАННЯ.

У дописі адв. Романа Смука з Шікаґа, поміщенім у 105 числі „Свободи" на тему подану в наголовку, говориться про надбання американських українців та про небезпеку їхньої втрати. Як 34-літній американець українського роду хочу подати теж свої завваги щодо цього.

Перше: Треба памятати, що наша іміґрація, а з тим і громада, є одна з наймолодших, отже й не могла більше осягнути поза те, що досі зробила. От візьмім під увагу наші видатки на церкви, парафіяльні доми, чи гроші, видані на церковні річи, як іконостаси, образи, престоли, священичі ризи і загалом церковний інвентар. Це є велика сума, а вся вона зложена з добровільних жертв, хоч які колись низкі були заробітки. Я рахую, що такі надбання самі вартують сьогодні десятки міліонів у грошах. А де Народні Доми, клюби, школи і їх уладження? Деколи я тої думки, що жадна інша іміґрація не склала тільки добровільних жертв на загальні цілі, що наша.

Далі треба згадати, що початкові іміґранти не знали анґлійської мови, то які то труднощі вони мусіли ще перемагати. Або такі труднощі, як неграмотність деяких колишніх парафіяльних урядників чи навіть працівників у громадському життю. А проте навіть у таких обставинах закладали ми читальні, Січи, товариства, братства, хори, школи. У деяких громадах вже і слід загинув по тих перших піонірах, але на їх місце прийшло друге, вже тут роджене покоління, що продовжує ту роботу на свій лад.

До того додаймо, що наші іміґранти походили з селянського роду, отже грошево були незасібні. Вони приїздили на зарібки до Америки й верталися до рідного краю. Доперва згодом часи змінилися, як прийшла світова війна. Люди почали тоді покидати думку вертатися до старого краю, вибирали громадянські папери, осідалися на постійно в Америці. Тому не треба дуже дивуватися, що, як пише п. Смук, що в нас нема ще бурс, ні вищих шкіл, ні композиторів, професорів і т. п. Як є тисячі родин українського роду, то є й надія, що все те ще може прийти. Щастя, що ми тепер як громадяни рівно трактувані з іншими народами. Зате тепер приходить черга на нашу молодь, на молодих американців з українського роду, продовжувати вже основане діло. Молодь мусить вести у тій праці перед, бо інакше громада вимре.

Нам прикро, що багато молоді не признається до свого роду. Для них не було відповітної школи, отже мусіли пропасти. До того поділ нашого народу на такі розбіжні ґрупи, як москвофіли й большевики, чи різні релігійні й „політичні" уґрупування, що то себе поборюють, теж наробив нам шкоди. Можеб і більший був успіх нашої праці; як би так були відповідні провідники. Та саме тепер ще час взяти провід у різних ділянках нашого життя. Тут є велике поле праці для наших професіоналістів, що повинні стати до проводу і дати взірець характерности і роботящости як у громадах, так і в загальних народних справах.

Василь Шанайда,
Дітройт, Міш.

Великі кошти смерти

Пересічна родина в Америці боїться смерти котрогось з домашних не лише для втрати дорогої особи, але також і задля великих коштів похорону. Отся справа стала такою пекучою, що про неї заговорила Федерація Церкви Христа. Теж й інші чинники звертають на це увагу і шукають способу заради. Бо це не жарт, коли родина хоче ховати небіжчика так, як вимагає мода, і посвячує на це більше ніж половину маєтку, а цілий маєток не вищий ніж $1,000! От у Брукліні під Ню Йорком видають на це пересічно по 625 дол. від тисячки. Виходить таке: За життя людина бідує, собі харчів відмовляє, ніякого товариського життя не веде, на ніякі добродійні цілі жертви не зложить, але по смерти мусить мати виставну домовину, кільканацять авт для вільної їзди на цвинтар і все інше, що з тим іде, навіть і добру тризну справлять по небіжчикови.

У Злучених Державах вмирає що року пересічно 1,400,000 осіб. Щоб їх похоронити, треба втримувати 18,000 погребників і бальсаматорів. Кошти за рік 1942 були такі: За прислугу при похороні $337,300,000; ца цвинтарі і крематорії $103,000,000; за нагробні камені й інші амятники $60,500,000 — разом $560,900,000 — пересічно по $405 кари за смерть одної людини. У противенстві до цього: На ратування здоровля й життя небіжчика видано того року на шпиталі й санаторії $513,100,000.

Ці обчислення поробила у своїм бюлетені Федерація Церков Христа, до якої належить 25 різних віроісповідань. Ця орґанізація додає від себе такі завваги:

Погребники довідуються про грошеві обставини помершого й його родини, а знаючи фінансовий стан, укладають свої пляни, як би то родину спонукати до закупна виставної трумни, до величавих вінців, парад і т. п. Деякі утримують виставні каплиці, самі замовляють співаків для жалібних концертів при тілі небіжчика, таксамо *доглядають*, щоб цвинтарна обслуга приготовила вигідний доступ до гробу і викладала гріб диванами з зеленої мурави і т. п.

Ще одно: В Швайцарії ухвалено закон, щоб бідних ховали кантони (так, як у нас повітові округи) даром, як хто не має грошей покриття коштів. Чому міста в Америці не мають утримувати цвинтарів для небіжчиків, як це буває в Европі? — запитують.

ПЕКАРІ, ЩО МАЮТЬ ПРИЧИНУ ЖАДАТИ ПОБІЛЬШЕННЯ ПАЙКІВ, МУСЯТЬ ЗГОЛОШУВАТИСЬ ДО БКП.

ВАШИНГТОН. — Пекарі, конфекціонарі й інші фахівці, які вживають муки та зерна до препарування пайкованих харчів, мусять, якщо хотять одержати більші пайки, звернутися в цій справі до Бюра Контролі Цін. Це треба зробити ще перед днем 15. грудня 1944 року. Згадане бюро каже, що основою зміни пайка буде те, скільки грошей дана особа вложила перед уведенням пайкування на поширення продукції харчів, які вона виробляє. — ОВІ.

Що писала "Свобода" тому 40 років?

3. листопаду, 1904.

ПІДЗЕМНА ЗАЛІЗНИЦЯ В НЮ ЙОРКУ.

В четвер 27. жовтня відбулося торжественне вітворення підземної залізниці в Ню Йорку. Будова цього „собвею" тривала 4 роки. Вчасі будови втратило життя коло 200 робітників. Кошти будови досягнули 5,000,000 долярів.

З УКРАЇНСЬКИХ СПРАВ.

У 42. числі нюйорської німецької соціялістичної ґазети „Форвертс" поміщене оповідання українського письменника Василя Стефаника „Злодій" в перекладі, п. заг. „Дер Діб". — Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові розписало конкурс на одну допомогу з фонду ім. о. Антона Бончевського, помершого в Америці. Нагорода призначена для студентів університету світських факультетів. Висота запомоги виносить 440.52 австрійських корон. Наділений запомогою має зобовязатися звернути побрану запомогу, коли дійде до самостійного становища. — Подається до відома українців з Питсбурґа, що п. Ал. Ніжанківський, іспитований учитель анґлійської мови, учить щодня, за виїмком суботи, від 6 до 9 ввечір в публичній школі при Чеснт Ст., Алеґені, Па. За науку, книжки і прилади не платиться нічого. — Календар У. Н. Союзу вже вийшов! Календар на 1905. р. обіймає 224 сторін друку, містить 24 образків і мапу Руси-України. Ціна 35 центів. — Справи церковні: О. Степан Макар обняв парафію в МекКізракс, Па.; о. Григорій Цмайло-Кульчицький в Карнеґі, Па.; о. Василь Гривнак в Сиракюз, Н. Й.

ГАЛИЦЬКИЙ СОЙМ В СПРАВІ БУДОВИ УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРУ

Комітет Будови Українського Театру у Львові, подавши прохання до сойму за допомогу на будову театру, подав від себе плян фундації, яка малаб управляти цим театром. До управи фундації малоб увійти 13 людей, а це по 2 делеґати українських львівських товариств: Просвіта, Бесіда, Товариство ім. Івана Котляревського, Наукове Тов. ім. Шевченка, та Союз Співацьких і Музичних Товариств; від Краєвого Виділу 2 члени і львівського маґістрату 1 член. Соймова буджетова комісія зажадала зміни в складі управи фундації, а це, щоб українські товариства дали 5 членів, Краєвий Виділ 5 членів, а львівський маґістрат 1 члена, разом 11 членів фундації. Допомога малаб виносити 300,000 корон. Українці відкинули такі умовини і зреклися допомоги, бо якби згодились на зміну, пропоновану комісією, то не булоб запоруки, що Українським Театром управлялиб неукраїнці.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Листопадове Свято.

У нас, в Філядельфії, відбулося Листопадове Свято в неділю 5. листопаду. Свято влаштував Катедральний Хор ім. О. Кошиця в новобудованій Авдиторії Св. Володимира. На обидвох українських радіопрограмах було оголошено, що свято розпічнеться в 5-тій годині пополудні, але, як звичайно, наші філядельфійські українці люблять спізнятися, тому свято і на цей раз розпочалося годину пізніще. Зате простора саля була виповнена по береги.

Погасло світло на салі, підноситься занавіса й на переді сцени стоїть висока могила з деревляним хрестом, а при краю могили напис: Спіть хлопці, спіть, про долю, волю тихо сніть. — Про долю, волю Вітчини, чиж можуть бути кращі сни!...

Позаді могили, неначе щит, розставився хор ім. О. Кошиця в чудових українських костюмах. Високо над хором, на задній сціні сцени висить освітлений великий образ сотника Дмитра Вітовського, який пильно глядить на могилу й неначе говорить тобі, що в тій могилі спочиває тіло молодого Стрільця, який поклав свою голову за долю і волю Вітчини.

Хор проспівав американський гимн, а потім прийшли на сцену шкільні діти й зложили вінець на могилу. Володимир Банах віддеклямував дуже гарно „Полишена Могила", а Марійка Бодлак віддеклямувала „Тим, що впали на степах України". Зворушливі слова й добрий виговір витиснули сльози в неодного слухача на салі. На сцену виходить о. І. Савчук, душа хору, і хор розпочинає свій перший відділ піснею „Козака несуть". Правда, тепер нема в хорі тої могутньої сили, яка була колись, бо половина його членів пішла воювати за наш край, але й тепер хор співає добре. Несуться ніжні мельодії сопранів і альтів: „...а за ним, за ним його дівчина білі ручки ломить", переплітані місцями ліричним тенором д-ра Степана Савчука. Хор проспівав ще декілька стрілецьких пісень і всі вони були виконані з найбільшою чутливістю та вимогами дірігента.

Після хору був сольовий спів пані Анни Мельник, яка є знана в Філядельфії і околицях як найкраща солістка. Вона своїм мельодійним сопраном чарувала слухачів і переносила їх думки на широкі степи України, де лягло зболіле Стрілецьке тіло. Так само дуже гарно відспівали дует панна Емілія Ворончак і пані Юлія Лаврик. Їх зрівноважені голоси чутливо виконували сумні мельодії в пісні Гайворонського „От цеж тая червона калина, що по вік не зівяне", аранжерована на дует о. І. Савчуком. Як для пані Мельник так і для них обох публика не жалувала своїх оплесків.

Святочну промову виголосив о. І. Савчук. Думаю, що не було на салі такого, кому не капали сльози в часі тої чутливої промови. Бесідник переніс слухачів думками на рідні поля і ниви покриті могилами Січових Стрільців, що голови свої зложили за долю і волю України. Публика, неначе зачарована слухала промовця, а по її закінченню посипалась буря оплесків.

Великою несподіванкою для присутніх був дует о. І. Савчука й діякона Ф. Лаврика „Із за гори високої вітер повіває". Їх могучі голоси мильодійно зливалися в чарівних мельодіях Ярославенка, тому й не диво, що публика своїми оплесками домагалася пісню повторити. Ще раз рознеслася по салі грімка, чудна мельодія:

„А в Києві галичанів цвітом обкидали,
Гей, гей! Слава Україні!
Гуртом заспівали".

На закінчення знова виступив хор ім. О. Кошиця й проспівав другий відділ стрілецьких пісень. Кожна пісня була вітспівана з чуттям, бо співаки вкладають в пісню своє серце і душу.

Закінчено це гарне свято національним гимном.

С. Б.

ШІКАГО, ІЛЛ.

На маргінесі Листопадового Свята.

Вернуться ще тії стрільці Січові...

Віримо, що вони вернуться. Віримо, що вернуться довгими рядами, заквітчані червоною калиною і з піснею на устах:

...А ми нашу славну Україну
Гей, гей розвеселимо.

І тому ми не забуваємо їх, не забуваємо їх геройських діл, їх великих жертв для того спільного нам ідеалу, за який вони боролись і вмирали — Вільна і Соборна Україна.

Кожного року у Листопадовий День ми згадуємо їх великий чин, який вони довершили 1. листопаду 1918 р., проголошуючи українську незалежну державу на західних українських землях.

Вогнем і мечем прийшлось їм ту свою рідну землю обороняти від лукавих і лиходійних сусідів, кровю скроплювати і життям платити за кожний день волі, але вони не захитались, не зрадили і не сплямили свойого рідного українського прапору.

Не сміємо заломитись і ми, американські українці, навіть в часи теперішнього лихоліття, не сміємо зрадити нашого національного прапору.

Довгі віки неволі пережив український нарід і вкінці діждався своєї власної держави; пережив він і нинішні зловіщі дні з надією, що жертви понесені принесуть йому волю і незалежність.

Щоби скріпити себе на дусі і сповнити свій патріотичний народний обовязок, шікагоські українці відсвяткували Листопадові Роковини дуже гарним концертом.

Перед концертом відправлено панахиди за упавших українських героїв в українській католицькій церкви (відправляли три священики: о. ігумен Журавецький, о. парох Андрейчук і о. Лазар) і в українській православній церкві (о. Форостій). По панахиді відбувся концерт у власній союзовій галі. Публика заповнила галю. Зі священиків були присутні о. Андрейчук Ч. С. В. В. і о. Форостій. Вступне слово і доповіди з нагоди Листопадового Свята мали: адв. Р. Смук, о. Андрейчук і М. Баран, інж. Ст. Куропась і Т. Шпікула.

В артистичній частині програми взяли участь: деклямація — Ірена Баран, сопран-сольо — п. Віра Белегай, піяно сольо — п. Доня Барабаш, скрипка-сольо — п. Ванда Ірха, сопран-сольо — п. Лілія Опихана, барітон-сольо — п. Д. Іванків, дует — Олена Романків і Розалія Лалер.

Акомпаніювала весь час концерту п. Віра Шпікула.

Належить ще згадати про наших двох панночок Любу і Левку Подола, які ніколи не відмовляють своїх услуг і співпраці на українських підприємствах.

Концерт почато американським гимном і закінчено українським.

Варта підчеркнути, що всі учасники концертової програми виконали свої точки прекрасно і без ніякої винагороди (що не завсіди буває!).

Вступ на концерт був вільний. В часі концерту збирано жертви на працю Українського Конгресового Комітету в Америці. — Збірка принесла 222 доляри і 71 ц.

Виказ жертводавців подаємо окремо. Виглядає, що в Шікаго між українцями ще не так зле, як нераз думається. Є в нас багато ще добрих українських патріотів!

М. Баран.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

МЕНВІЛ, Р. АЙ. — Збори Тов. ім. М. Драгоманова, від. 181, відбудуться в неділю, 3. грудня, в годині 2. пополудні, в галі У. Н. Дому на Компалей Гіл. Просимо всіх членів, як місцевих так і позамісцевих, прийти на означений час, бо буде багато важних справ до полагодження. Буде звіт контр. комісії, звіт поодиноких урядників і вибір уряду на 1945 рік. — За уряд: Ю. Ясінчук, предс.; П. Тиняк, кас.; Г. Шевчук, рек. секр.; П. Лапчинський, фін. секр.

БОФАЛО, Н. Й. — Тов. Укр. Сокіл, від. 304, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 3. грудня, в 1. годині точно. Буде вибір уряду на 1945 рік і інші важні справи до полагодження. Член, що не явиться на збори, підлягає карі згідно зо статутом. — Н. Гнатик, предс.

БРІДЖПОРТ, КОНН. — Тов. Українська Січ, від. 59, повідомляє всіх своїх членів і члениць, що **річні збори** відбудуться в неділю, 3. грудня, в гали церковній, 34 Біч ул., точно в годині 2. пополудні. Взиваємо все членство прийти на час. Буде вибір уряду на 1945 рік. Кожний член обовязаний вирівнати свої вкладки, щоб якнайскорше можна вислати розмет і замкнути рахунки для контролі. Шановні члени, тепер закінчується ювилейний рік нашого Союзу. Постарайтесь про нових членів, як старших так і дітей. Закінчім той 50-літній рік славно для нашого Товариства. — За уряд: Д. Чернявський, предс.; М. Галькевич, секр.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 20. листопаду 1944 року помер

РОМАН ФЕДОРКО,

член Бр. св. Архистратига Михаїла, від. 198 У. Н. Союзу в Порт Джервіс, Н. Й.

Покійний походив зо села Вилки Мазовецькі, пов. Рава Руська, Західна Україна. До У. Н. Союзу вступив, як мав 25 років. Полишив у смутку жену Юлію, чотири сини і одну дочку Гелен. Сини служать при американській армії.

Покійний був добрим членом, сповняв свій обовязок, платив на час і слухав як припадало.

В. Й. П.! Г. Лисяк, секр.

ТАРЗАН, ч. 1081. Тайго в вигідній позиції.

Як Тайго струтив Тарзана, цей покотився коміть головою.

Але зручно, як кіт, він скочив на рівні ноги.

Тепер горилль був у користнім положенню: він міг не пустити Тарзана, кудиб не хотів.

У той мент Тарзан почув над головою дивний звук.